

بازشناسی مؤلفه های اسطوره ماندگار مقاومت اسلامی؛ «شهید چمران» و «شهید قاسم سلیمانی» از کلام مقام معظم رهبری

محمدرضا برزویی (نویسنده مسئول)^۱

زهره جمالی زواره^۲

چکیده

گفتمان مقاومت اسلامی در مقابل نظام سلطه جهانی، یکی از راهبردی ترین و واقع بینانه ترین سیاست های کلان انقلاب اسلامی ایران است. این گفتمان توسط شخصیت های بزرگی در سال های اخیر عملیاتی شده است. «شهید چمران» و «شهید سلیمانی» از چهره های بین المللی این گفتمان و چه بسا اسطوره های ماندگار این جبهه شناخته می شوند. پژوهش حاضر به این مسئله پاسخ می دهد: بر اساس مولفه های مقاومت اسلامی در منظومه فکری رهبر انقلاب، اسطوره های مقاومت اسلامی، شهید چمران و شهید سلیمانی، دارای چه ویژگی های شخصیتی و مولفه های ماندگاری بوده اند؟ (مسئله) در جهت بررسی این مسئله از روش کیفی تحلیل مضمون جهت احصاء شاخصه ها و از روش کدگذاری کیفی، توصیفی و تفسیری جهت ارائه مولفه ها استفاده شده است. (روش) برای پاسخ به مسئله بیان شده، ابتدا با مراجعه به بیانات رهبر معظم انقلاب شاخصه های مقاومت اسلامی و ویژگی های شهید چمران و شهید سلیمانی استخراج شده؛ سپس بر اساس فرایند تحلیل مضمون و ناظر به سؤال اصلی پژوهش، به کدگذاری توصیفی و تفسیری پرداخته که حاصل آن کشف چهار کد یکپارچه ساز و فراگیر مشترک برای اسطوره های ماندگار مقاومت اسلامی است: «ذو ابعاد بودن و عظمت وجودی»، «اثر اجتماعی بزرگ»، «حرکت آگاهانه در مسیر حاکمیت دین و مکتب الهی بر همه مردم» و «اشداء علی الکفار و رحماء بینهم». (یافته ها) در نهایت مولفه های اسطوره های ماندگار مقاومت اسلامی به تفکیک برای شهید چمران و شهید سلیمانی در قالب کدهای یکپارچه تشریح شد (نتیجه).

کلیدواژه ها: مقاومت اسلامی، اسطوره، چهره های بین المللی، شهید چمران، شهید قاسم سلیمانی.

۱. معاون آموزش و تحصیلات تکمیلی دانشکده معارف اسلامی و فرهنگ و ارتباطات دانشگاه امام صادق علیه السلام.

borzooei@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-0482-0685>

۲. طلبه سطح ۴، رشته تفسیر تطبیقی، اصفهان موسسه عالی تخصصی فاطمه الزهرا علیها سلام.

jamali@whc.ir

<https://orcid.org/0000-0002-7074-8124>

مقدمه

پیروزی انقلاب اسلامی یکی از مهم ترین و تأثیرگذارترین رویدادهای دوران معاصر محسوب می شود که با بهره گیری از دین اسلام و آموزه های آن، هدایت ها و رهنمودهای حکیمانه حضرت امام خمینی (ره) و حمایت و پشتیبانی همه جانبه ملت مؤمن و انقلابی ایران اسلامی توانست معادلات جهانی را تغییر دهد و به عنوان الگوی مقاومت و ایستادگی در مقابل سلطه جهانی غرب مطرح شود و زمینه های الگوگیری سایر ملل مسلمان جهان از انقلاب اسلامی را فراهم سازد. در همین راستا یکی از مهم ترین دستاوردهای انقلاب اسلامی که در سخنان رهبران انقلاب اسلامی نقش پررنگی دارد، تشکیل جبهه مقاومت اسلامی است که در این الگو، ایران اسلامی به عنوان محور مقاومت اسلامی معرفی شده است.

مقاومت برآمده از آموزه های اسلامی، یا همان مقاومت اسلامی؛ در ادبیات معاصر، ایستادگی در برابر موانع و دشمنان بیرونی اسلام با تکیه بر توانمندی ها و ظرفیت های خود است. ایستادگی در برابر دشمنانی که با جنگ نرم و سرد مانع از تحقق اهداف متعالی اسلامی هستند. در اصطلاح سیاسی «مقاومت اسلامی» ناظر بر کشورها و گروه های در حال مبارزه با دشمنان اسلام و صهیونیست جهانی است (خراسانی، ۱۳۹۹، ص. ۱۱۹ و ۱۲۰).

مکتبی که امام خمینی (ره) با انقلاب اسلامی ایجاد نمود، شخصیت های بزرگی در دل خود تربیت کرد و پرورش داد که برای گسترش آرمان های اسلامی و انقلابی به مرزهای جغرافیایی بسنده نداشتند و جبهه مقاومت اسلامی را تا لبنان، سوریه، عراق، بحرین و یمن مورد توجه قرار دادند. شهید «مصطفی چمران» و شهید سردار «قاسم سلیمانی» دو تن از شخصیت ها و رهبران بزرگ مقاومت اسلامی منطقه هستند. بین این دو نابغه نظامی نه تنها در سیره و رفتار شباهت های فراوانی وجود دارد بلکه در دست نوشته ها و وصیت نامه این دو شخصیت هم، قرابت های زیادی وجود دارد. به عنوان نمونه؛ شهید چمران در بخشی از وصیت نامه خود می نویسد: «تو ای محبوب من، دنیایی جدید به من گشودی... تو به من مجال دادی تا پروانه شوم، تا بسوزم، تا نور برسانم، تا عشق بورزم، تا قدرت های بی نظیر انسانی خود را به ظهور برسانم. خوشحالم که در چنین راهی به شهادت می رسم. خوشحالم که از عالم و ما فیها بریده ام، همه چیز را ترک گفته ام، علایق را زیر پا گذاشته ام، قید و بندها را پاره کرده ام، دنیا و ما فیها را سه طلاقه گفته ام و با آغوش باز به استقبال شهادت می روم...» و شهید سلیمانی هم با همین مضامین در وصیت

نامه خود نوشته است: «معبود من، عشق من و معشوق من، دوست دارم. بارها تو را دیدم و حس کردم، نمی توانم از تو جدا بمانم، بس است، بس.

مرا بپذیر، اما آنچنان که شایسته تو باشم. خداوندا! سر من، عقل من، لب من، شامه من، گوش من، قلب من، همه اعضا و جوارح در همین امید به سر می برند. یا أرحم الراحمین! مرا بپذیر، پاکیزه بپذیر، آنچنان بپذیر که شایسته دیدارت شوم، جز دیدار تو را نمی خواهم، بهشت من جوار توست یا الله...» (خبرگزاری تسنیم، ۱۳۹۸/۱۱/۲۴)

«شهید چمران» در سال های دفاع مقدس و همچنین «شهید حاج قاسم سلیمانی» در سال های اخیر چهره های بین المللی و تاثیرگذار گفتمان مقاومت اسلامی و چه بسا اسطوره های ماندگار جبهه مقاومت اسلامی معرفی و شناخته می شوند که مقاله حاضر در تلاش است که به شناخت مؤلفه های این اسطوره های ماندگار مقاومت اسلامی از دریچه بیانات مقام معظم رهبری بپردازد. برای رسیدن به این هدف تمام بیانات مقام معظم رهبری با کلیدواژه های اصلی این مقاله را مورد بررسی و کدگذاری قرار گرفته است و با روش تحلیل مضمون در پی احصاء مؤلفه های اسطوره های ماندگار مقاومت اسلامی خواهیم بود.

۱. مفاهیم و تعاریف پژوهش:

۱-۱. مفهوم مقاومت:

مقاومت یک واژه عربی از ریشه «ق و م» است که کتاب های لغت در تعریف مقاومت از اصطلاحات «ایستادگی، برابری، پافشاری، استقامت و پایداری»، «دوام و استحکام»، «با کسی در امری برابری کردن» و «ضدیت کردن» استفاده کرده اند. (دهخدا، ۱۳۷۷، ص. ۲۱۳۰۲؛ معین، ۱۳۸۸، ص. ۴۲۸۶؛ عمید، ۱۳۷۴، ص. ۲۲۸۹). در زبان انگلیسی هم برای مقاومت از دو واژه به عنوان معادل استفاده می شود. «Resistance» به عنوان معادل «معارضه و مقاومت» و همچنین «Perseverance» به عنوان معادل «استقامت، اصرار و مداومت» در فارسی استفاده می شود.

از نظر اصطلاحی، مقاومت مفهومی عام است که حکایت از ایستادگی بازیگر در برابر تحولی دارد که به دنبال تغییر شرایط و مناسبات است (میرقادری، کیانی، ۱۳۹۱، ص. ۷۳). مراد از استقامت، مقاومت و ایستادگی در معنای اصطلاحی آن، استمرار و پایداری بر مطالب،

مقاصد، اصول، موضع‌گیری‌ها و مانند آن است.

مقام معظم رهبری نیز در تعریف مقاومت می‌فرماید: «مقاومت به معنای انتخاب راه درست و حرکت در مسیر حق است بدون اینکه همراه تسلیم باشد و مشکلات و موانع موجب انصراف، توقف و انحراف از مسیر مستقیم شود؛ لازم است با مشکلات و موانع مقابله شده و یا با بکارگیری روشی عاقلانه، از آن عبور نمود» (خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۱۱/۲۹). که در مقاله حاضر، تعریف مقام معظم رهبری، تعریف منتخب و مرجح ما قرار می‌گیرد.

۱-۲. مقاومت اسلامی

در اسلام مقاومت مفهومی پویا و رهایی بخش در مقابل سلطه مطرح شده است که از متن قرآن و سنت نبوی (صلی الله علیه و آله و سلم)، شکل گرفته است و می‌توان گفت انقلاب اسلامی نیز از همین مفهوم مقاومت پویا و فعالانه در برابر نظام سلطه الگو گرفته است. (مهدی پور، ۱۳۹۸، ص ۵۴۳) همچنین شکل‌گیری «پارادایم کربلا» بر پایه دو ارزش محوری «هیئات منا الذله» با هدف دفاع از کرامت و عزت آدمی و «کل یوم عاشورا و کل ارض کربلا» با هدف تداوم ابدی فرهنگ عاشورا در اقصی نقاط جهان است که مکتب رئالیستی قدرت محور غرب را با «گفتمان قدرت مقاومت» به چالش کشیده است (اکبری، ۱۳۹۷، ص ۸).

مقام معظم رهبری نیز در تعریف مقاومت اسلامی می‌فرماید: «منظور از مقاومت اسلامی، حرکت عظیم اسلامی در برابر نظام سلطه برای اقدام به آزادی و عدالت؛ که طبق صریح آیات قرآن (شوری/۱۵) نیازمند دعوت و استقامت است. «راه» اینجا حاکمیت دین خدا و مکتب الهی بر جامعه‌ی مسلمین و بر زندگی عموم مردم است. تلاش و تهدید دشمن دستگاه محاسباتی را به دلیل متکی بودن به بینات دین مبین اسلام به هم نمی‌زند. «روش» مبارزه با ظلم و ظالم، کنار نیامدن و همکاری نداشتن با ظالم و حمایت از مظلوم است که مربوط به گروه خاصی نبوده و همه خردمندان عالم آن را تایید می‌نمایند. روز به روز بر استقامت این حرکت افزوده می‌شود. شعار آن عدم آشتی با دشمن است. از آنجایی که دستگاه استکباری اهل ظلم است، لازم است در همه این مسیر به این مهم توجه شود که نظام سلطه از روز اول دشمنی را آغاز نموده و دشمنی او ادامه دار است، تمام توان خود را برای مقابله با این حرکت به کار می‌گیرد و فقط شیوه‌ها تغییر می‌نماید (خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۳/۱۴).

با مطالعه و تحلیل سخنان مقام معظم رهبری می توان گفت بر اساس بیانات ایشان، مقاومت اسلامی دارای شش رکن است (خامنه ای، ۱۳۹۸/۳/۱۴). این ارکان مبنای پژوهش حاضر قرار گرفته است که عبارتند از:

- ❖ **رکن اول:** مسیری انتخابی است یعنی مسیری هوشمندانه نه بدون شناخت و کورکورانه،
- ❖ **رکن دوم:** حق بودن آن برای انتخابگر روشن است،
- ❖ **رکن سوم:** مشکلات و موانع دارد ولی تسلیم ندارد،
- ❖ **رکن چهارم:** انتهای آن حاکمیت دین خدا و مکتب الهی بر عموم مردم است،
- ❖ **رکن پنجم:** دشمنی با ستمگر بدون مسامحه
- ❖ **رکن ششم:** حمایت مستمر از مظلوم.

۱-۳. اسطوره

اسطوره معانی مختلفی دارد که در این مقاله، اسطوره متضمن معنای «قهرمان» است که معمولاً اسطوره قهرمان بر محور یک شخصیت تحول خواه، انقلابی، شهید وطن و رهبر حزبی معرفی می شود و مقاله هم اسطوره را «قهرمان انقلابی و چهره شاخص بین المللی» مبنای قرار می دهد. در میان بیانات مقام معظم رهبری شخصیت های محدود و ویژه ای «اسطوره» نامیده شده اند. بررسی محتوایی بیانات ایشان نشان می دهد، اسطوره در کلام ایشان یک معنای خاص و ویژه دارد و یک معنای عمومی مطابق عرف. ایشان امام خمینی ره را اسطوره تمام نشدنی نظام نامیده اند؛ اسطوره ای که در سطح جهان مردم را به شور واداشته و منجر به آسیب پذیری آمریکا شده است (خامنه ای، ۱۳۷۵/۸/۹). به نام خدا مقاومت نمود و اسطوره های قدرت مادی و دروغین را در هم شکست (خامنه ای، ۱۳۹۰/۹/۶) با ابعاد وجودی عظیم خود برای ملت ایران نمونه و اسطوره ای بر طبق واقعیت ها بود (خامنه ای، ۱۳۷۵/۸/۶)، ایشان اگر چه، نادرشاه و شاه عباس را به دلیل کارهای بزرگی که انجام دادند، قهرمانان ملی می دانند که مردم به آنها افتخار می کنند ولی تصریح دارند که برای مردمان زمان خود به جهت بی تقوایی هایی که داشتند دیو مهبی بیش نبودند (بیانات در دیدار با شاعران، ۲۶ شهریور ۱۳۸۷). ایشان در چندین نوبت از شهدای دفاع مقدس با این واژه تعبیر نموده (خامنه ای، ۱۳۹۶/۱۲/۱۹؛ ۱۳۶۹/۱۱/۱۸؛ ۱۳۸۱/۱۱/۱۹).

و آنها را اسطوره های جهاد و شهادت نامیده اند (خامنه ای، ۱۳۸۱/۱/۳۰) شهید حسین فهمیده شخصیت دیگری است که ایشان به عنوان اسطوره نوجوانان که برای همیشه در یادها زنده ماند، معرفی می نمایند (خامنه ای، ۱۳۷۷/۸/۸؛ ۱۳۷۵/۸/۶) همه موارد نامبرده معنای ویژه ای است که عموماً ناظر به شخصیت معنوی خاصی است. وجه مشترک تمام این اسطوره ها بعد معنوی، اثر اجتماعی بزرگ و بر طبق واقعیت بودن است. در جایی دیگر ایشان در توصیف عظمت مقام زندگی حضرت زهرا علیها سلام ایشان را شبیه اسطوره های تاریخ، می نامند که چشم ما قدرت دیدن مقامات معنوی ایشان را ندارد، حتی تصور عظمت ایشان در چشم کوتاه بین انسان ها ناممکن است؛ در همان میزانی هم که چشمان سطحی نگر قابلیت دیدن دارند بسیار با عظمت هستند (خامنه ای، ۱۳۷۷/۸/۱۹) در واقع به نظر می رسد دست نیافتنی بودن ایشان همان وجه اشتراک عظمت زندگی ایشان با اسطوره های تاریخی است.

۲. پیشینه پژوهش

پیرامون مقاومت و مقاومت اسلامی خصوصاً از منظر مقام معظم رهبری، منابع و مطالب مناسبی منتشر شده است که البته نسبت به اهمیت این موضوع، حجم زیادی محسوب نمی شود ولی همین مطالب نیز از دریچه این مقاله که به بحث شناخت مولفه های اسطوره های ماندگار مقاومت با تمرکز بر شهید چمران و شهید سلیمانی می باشد، پرداخته نشده اند. نزدیک ترین منابعی که به مساله اصلی این مقاله نزدیک اند به شرح زیر می باشد:

۱. کتاب «اندیشه مقاومت از منظر آیت الله العظمی سید علی خامنه ای» (۱۳۹۸)؛ که در این اثر از نشر انقلاب اسلامی، سخنان مقام معظم رهبری در یازده فصل جمع آوری و تنظیم و تدوین شده است و به مباحثی همچون باور مقاومت، اهمیت آن، عرصه های مختلف مقاومت، عوامل تقویت مقاومت و ... پرداخته شده است.
۲. کتاب «مقاومت در اسلام» (۱۳۹۹) نوشته اصغر افتخاری توسط نشر اندیشه سازان نور است که به موضوع مقاومت از منظر نظری پرداخته است و به ترسیم الگوی مقاومت در دین اسلام توجه نشان داده است و سعی کرده است در حوزه مقاومت اسلامی به الگویی عینی دست یابد.
۳. مقاله مهدی پور (۱۳۹۸) با عنوان «تبیین مدل مفهومی مقاومت در اندیشه آیت الله

سیدعلی خامنه‌ای» است که با روش داده بنیاد به تبیین مدل مفهومی مقاومت در اندیشه مقام معظم رهبری پرداخته است.

۴. مقاله افتخاری و حکیمی (۱۳۹۹) با عنوان «مختصات الگوی مقاومت اسلامی در منظومه فکری مقام معظم رهبری» است که با روش تحلیل محتوا و تدوین الگو در قالبی روشمند و علمی، به اهداف مقاومت اسلامی، الزامات تحقق مقاومت اسلامی، مخاطبان مقاومت اسلامی، سیاست های مقاومت اسلامی و ابزارهای مقاومت اسلامی در اندیشه آیت الله خامنه‌ای پرداخته است.

۵. مقاله اصفهانی و دیگران (۱۳۹۹) با عنوان «الگوی جبهه مقاومت از دیدگاه امام خامنه‌ای» که با رویکردی آمیخته و روش تحلیل محتوا بر روی الگو، مختصات و گفتمان جبهه مقاومت از منظر مقام معظم رهبری متمرکز شده است.

۶. مقاله محمدی و خانی (۱۳۹۹) با عنوان «بازشناسی مؤلفه های مکتب شهید سلیمانی مبتنی بر بیانات امام خامنه‌ای» که سردار سلیمانی را دارای مکتبی ذیل مکتب امام خمینی ره می داند و سعی دارد تا با تکیه بر کلام رهبری بر مولفه های مکتب شهید سلیمانی تمرکز پیدا کند و به دسته بندی این مولفه ها بپردازد.

از آثار نامبرده مورد اول و دوم کتاب است که مسئله «مقاومت» را به صورت کلی و یکی از منظر اسلام و دیگری اندیشه مقام معظم رهبری بررسی شده است که از جهت کلی بودن و شیوه کار با نوشتار حاضر متفاوت است. مقاله سوم، مدل مفهومی از «مقاومت» را تبیین نموده که در کلی بودن عنوان و شیوه کار به کلی متفاوت است. مقاله پنجم پیرامون جبهه مقاومت بحث نموده است. مقاله ششم در مورد مکتب شهید سلیمانی است. مقاله چهارم از نظر شیوه تا حدی با مقاله حاضر مشابهت هایی دارد ولی از نظر محتوا و تمرکز بر مختصات با نوشتار حاضر کاملاً متفاوت است. گذشته از موارد بیان شده، نوشتار حاضر حداقل از جهت بررسی «اسطوره مقاومت» و تمرکز بر دو شخصیت بزرگ «شهید چمران» و «شهید سلیمانی» نوآوری دارد.

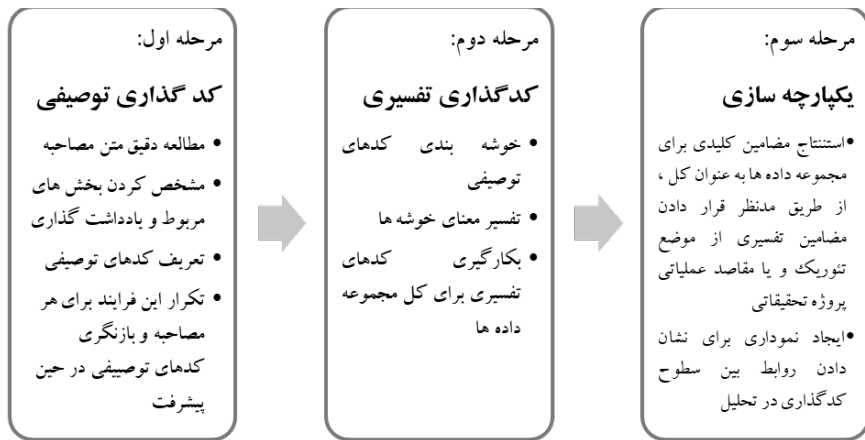
۳. روش پژوهش:

پژوهش حاضر در حوزه پژوهش های کیفی بوده و از روش مطالعه اسنادی و سندپژوهی بهره برده است. به منظور جمع آوری داده ها، سایت رسمی رهبر انقلاب اسلامی،

حضرت آیت الله خامنه‌ای مورد بررسی قرار گرفت و براساس کلیدواژه‌های اصلی پژوهش، تمامی بیانات ایشان در بازه زمانی حداقل ده سال اخیر استخراج و احصاء گردید در مرحله بعد به منظور تحلیل داده‌های حاصل از اسناد و مکتوبات موجود، از روش تحلیل مضمونی که یکی از پرکاربردترین روش‌های تحلیل در فرآیند تحقیقات کیفی به شمار می‌آید، استفاده شده است.

تحلیل مضمون روشی است که هم برای بیان واقعیت و هم برای تبیین آن به کار می‌رود و بر خلاف سایر روش‌های کیفی مانند تحلیل گفتمان، تحلیل محتوا، روش تحلیلی پدیدارشناسی تفسیری، نظریه‌ی داده‌بنیاد و ... به چارچوب نظری خاصی وابسته نیست و از آن می‌توان در چهارچوب‌های نظری متفاوت و برای امور مختلف، استفاده کرد. شناخت مضمون یکی از مهم‌ترین و حساس‌ترین کارها در تحقیقات کیفی است و به عبارتی، قلب تحلیل مضمون است. شعور متعارف، ارزش‌های محقق، جهت‌گیری‌ها و سؤالات تحقیق و تجربه‌ی محقق در باره‌ی موضوع، در نحوه‌ی شناخت مضامین تأثیرگذار است. از آنجا که تحلیل مضمون، تحلیلی کیفی است؛ پاسخ روشن و سریعی برای این وجود ندارد که مقدار داده‌های مناسب و مورد نیاز - که دلالت بر وجود مضمون یا اطلاق آن کند - چقدر است؛ بنابراین، مضمون لزوماً به معیارهای کمی بستگی ندارد؛ بلکه به این بستگی دارد که چقدر به نکته‌ی مهمی در باره سؤالات تحقیق می‌پردازد. (Braun & Clarke, 2006) کینگ و هاروکز در سال ۲۰۱۰ با بررسی و جمع‌بندی تلاش‌های دیگر پژوهشگران تحلیل مضمونی، فرآیندی سه مرحله‌ای را برای تحلیل مضمونی ارائه داده‌اند که در این پژوهش نیز از این فرآیند استفاده می‌شود. این فرآیند شامل سه مرحله‌ی کدگذاری توصیفی، کدگذاری تفسیری و یکپارچه‌سازی از طریق مضامین فراگیر می‌باشد که در ادامه تشریح می‌گردد:

شکل ۱. فرآیند سه مرحله‌ای تحلیل مضمون (عابدی و دیگران، ۱۳۹۰، ش ۲)

در مرحله اول، هدف، شناسایی قسمت‌هایی از داده‌های پیاده شده است که می‌توانند در پرداختن به سؤال پژوهش مفید باشند. در کدگذاری توصیفی تلاش و تأکید برای «توصیف» چیزهایی است که در گفته‌های مصاحبه‌شوندگان حائز اهمیت است و نه «تفسیر» معنای آنها. در مرحله دوم تلاش می‌شود تا فراتر از «توصیف» گفته‌های مصاحبه‌شونده عمل کرده و بر تفسیر معنای آنها تمرکز شود. این کار عمدتاً با ترکیب کدهای توصیفی‌ای که به نظر می‌رسد یک معنای واحد در خود دارند، انجام می‌شود. اگرچه ممکن است در جریان برگشتن به متن جهت قرار گرفتن در فضای بحث، کدی تفسیری تعریف شود که به طور مستقیم به هیچ کد توصیفی مشخصی مربوط نباشد.

در مرحله سوم کدگذاری، تعدادی مضامین فراگیر شناسایی می‌شوند که مفاهیم کلیدی تحقیق را بیان می‌کنند. این مضامین باید بر پایه‌ی مضامین تفسیری بنا شوند. در این مرحله می‌توان به طور مستقیم از هر ایده‌ی تئوریکی که زیربنای تحقیق را تشکیل می‌دهد استفاده نمود. البته تا آن جایی که این ایده‌ی تئوریک توسط تحلیل‌های ما حمایت می‌شود. باید تلاش نمود که تعداد کدهای فراگیر تا جای ممکن محدود شود. این کدها باید به حداقل معقولی از مصاحبه‌ها مرتبط باشند ولی اگر به تحلیل کلی ما کمک می‌کنند، می‌توان حتی کدهایی که به یک یا دو مصاحبه نیز مرتبط هستند را نیز تعریف نمود. (King and Horrocks, 2010:152-155) در مرحله‌ی سوم

تحقیق حاضر، با استنتاج مضامین فراگیر، مضامین تفسیری در ذیل مضامین فراگیر یکپارچه شده و شبکه سازی از این طریق محقق خواهد شد.

در انجام پژوهش حاضر، نتایج کلید واژه های مقاومت، جبهه مقاومت، مقاومت اسلامی و موارد مشابه؛ همچنین فیش های موضوعی با این عناوین برخی به طور کامل و برخی به صورت کلیدواژه ای در بازه زمانی ده سال اخیر، در منظومه بیانات مقام معظم رهبری بررسی و فیش های مربوطه از طریق تحلیل مضمون مورد بررسی قرار گرفته است. سپس با تکیه بر مفاهیم کشف شده از «اسطوره» و «مقاومت اسلامی»، مولفه های کلی این دو مفهوم به عنوان شاخص اصلی پژوهش، استخراج شده است. در ادامه نتایج جستجوی کلید واژه های «چمران» و «سلیمانی» در پایگاه اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری (سایت leader.ir) از طریق مراحل سه گانه تحلیل مضمون به مضامین یکپارچه خواهیم رسید که در واقع این مضامین، همان مولفه های اسطوره ماندگار مقاومت اسلامی با تمرکز بر شهیدان چمران و سلیمانی خواهد بود.

۴. یافته های پژوهش

فرایند کدگذاری تحلیل مضمون:

در این پژوهش در مرحله نخست، از گزاره های بدست آمده از بیانات مقام معظم رهبری با استفاده از فرآیند سه مرحله ای تحلیل مضمونی که در فوق به آن اشاره شده، ۶۳ کد توصیفی به دست آمد که ۲۸ کد برای شهید چمران (ر.ک، پیوست ها، جدول شماره ۱) و ۳۵ کد برای شهید سلیمانی بودند (ر.ک، پیوست ها، جدول شماره ۲) که طبق این کدها، کدهای یکپارچه ساز احصاء گردید که در جداول زیر قابل نمایش است:

کدهای یکپارچه ساز شهید چمران:

کدهای یکپارچه ساز	کدهای تفسیری
اثر اجتماعی بزرگ	انفاق نخبگی برای جامعه و کشور
	حماسه آفرینی و انتقال به نسل ها
	چمران شدن قاعده است نه استثناء
	لزوم پرورش انسان تراز چمران در دانشگاه ها
	تاسیس تربیت و آموزه های جنگ

بازشناسی مؤلفه های اسطوره ماندگار مقاومت اسلامی؛ «شهید چمران» و «شهید قاسم سلیمانی» از کلام مقام معظم رهبری
 محمدرضا برزویی، زهره جمالی زواره

اثر اجتماعی بزرگ	نماینده تام ولایت در امور جنگ
	الگوی درخشان و برجسته
	ایثار از خودگذشتگی؛ مقاومت و خنثی نمودن توطئه دشمن
	مصدق تربیت مطلوب دانشگاهیان
	الگوی نخبه حقیقی
ذو ابعاد بودن و عظمت وجودی	الگو در دو جلوه بسیج
	نخبه علمی
	حضور در عرصه های حساس؛ شهادت و بی ارزشی دنیا و اهل معنا بودن
	شهید شجاع
	انصاف
	نخبه علمی هنری قبل از ورود به جنگ
	بی ارزشی دنیا و مقام؛ روح لطیف و سرباز سخت کوش و شجاع؛ با انصاف
	مرد میدان عمل؛ رقت روح و نخبه علمی؛ دارای تضادهای به ظاهر ناممکن
	دانشمند تمام عیار؛ ایمان عاشقانه؛ رها کردن دنیای عاقلانه
	مرد خدا و موجب دلگرمی رهبر
حرکت آگاهانه در مسیر حاکمیت دین و مکتب الهی بر همه مردم	زندگی با تقوا و طهارت
	نخبه علمی
	جهادگری
	نخبه علمی
	حضور در عرصه های حساس؛ شهادت و بی ارزشی دنیا و اهل معنا بودن
	حفظ زمان و رفتن به میدان با اذن ولایت فقیه
	اهل روشنگری؛ نگاه سیاسی روشن و فهم عرصه
	بینش روشن؛ بصیرت
	حضور دائمی
	الگو احساس مسئولیت قدرت و عزت و افتخار و سربلندی ملت ایستادگی در برابر دشمن
اشداء علی الکفار و رحماء بینهم	نخبه مدیریتی
	بسیجی با دو جلوه دفاع سخت و دفاع جنگ نرم
	فدای جان در راه اهداف اسلامی
	الگو احساس مسئولیت قدرت و عزت و افتخار و سربلندی ملت ایستادگی در برابر دشمن
	سخنان روشنگرانه
	کمک در خروج عوامل بیگانه

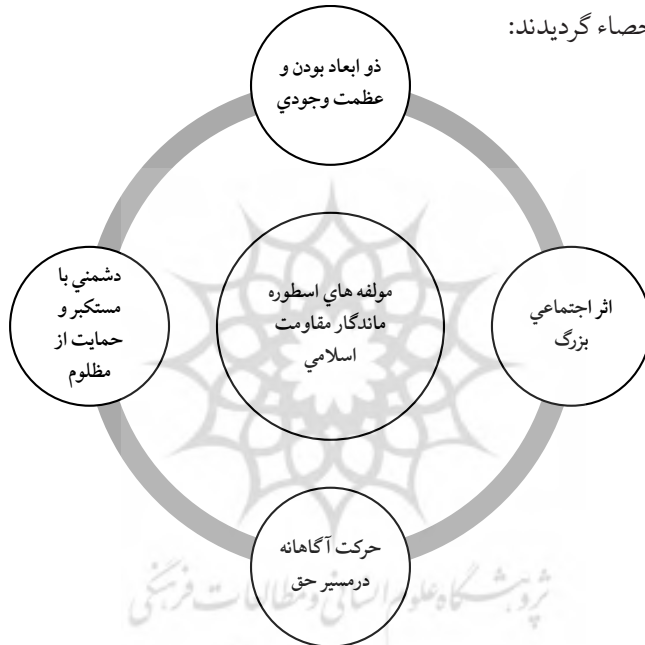
کدهای یکپارچه ساز شهید سلیمانی:

کدهای یکپارچه ساز	کدهای تفسیری (شهید سلیمانی)
ذو ابعاد بودن و عظمت وجودی	جان بر کف؛ نترسیدن، خسته نشدن، ناامید نشدن، تبلی نکردن، ندانسته در نقشه‌ی دشمن وارد نشدن و به او کمک نکردن
	الگوی اسلامی
	باقیات الصالحات پدر
	ذخیره ارزشمند مادر
	همواره مردمی؛ شهادت حادثه تاریخی؛ تبلور ارزش های فرهنگی ایرانی
	مجاهد شجاع
	شجاعت و مقاومت؛ درایت و تیزهوشی و فداکاری؛ اهل آخرت
	فقدان اوج حوادث تلخ ضمن گرفتاری های مختلف
	تشیع عظیم او نشانه عدم عقب افتادگی فرهنگی نسبت به استکبار
	جوان و پر تلاش و با نشاط
	جهاد بیرونی متکی بر جهاد درونی، اخلاص
	تربیت اسلامی و مجاهدت
	سردار پر افتخار اسلام؛ مجاهد فی سبیل الله؛ مجاهدات فداکارانه؛ بنده صالح نصرت الهی بدلیل مجاهدت؛
	رفیق خوب بزرگوار شجاع، شجاعت، تدبیر
	اخلاص و اهل ریا و تظاهر نبود
	در مسائل داخلی اهل حزب و جناح و این گونه تقسیم بندی ها نبود به شدت انقلابی و پایبند به خط نورانی و مبارک امام بود
	مراقبت از حدود شرعی؛ فرماندهی جنگاور و مسلط بر عرصه نظامی
	مقبولیت عمومی بدلیل معنویت؛ شهادت نشانه زنده بودن انقلاب
	بسیار خوب مفید تحسین برانگیز؛ شهادتش پیروزی بود و شکست دادن دشمن
	ایمان و روحیه جهادی
جوان و شجاع	
عاشق شهادت	
تربیتی اسلامی؛ شجاع خطر پذیر؛ متعهد با ایمان؛ همراهی ایمان با عمل صالح؛ حرکت جهادی؛ تحسین قدرت های بزرگ و دشمن	
تربیت یافته مدل گسترده حضور مردمی دفاع مقدس	

اثر اجتماعی بزرگ	خنثی کردن تمام نقشه های نامشروع آمریکا در غرب آسیا
	توان مبارزه دادن به فلسطینی ها
	تشییع جنازه مصداق جنگ نرم
	سرشناس ترین و قوی ترین فرمانده مبارزه با تروریسم در کل منطقه
	سردار پر افتخار اسلام؛ مجاهد فی سبیل الله؛ مجاهدات فداکارانه؛ بنده صالح؛ نصرت الهی بدلیل مجاهدت
	جهاد بیرونی متکی بر جهاد درونی؛ اخلاص
	الگوی برجسته نسل جوان
	تأثیرات مهم بر محیط مقاومت با شهادت و چهره شهدای مقاومت
	وحدت مردم در تشییع جنازه
	مظهر اقتدار جهادی و ملی
	قهرمان ملت ایران؛ تشییع جنازه او سیلی به دشمن؛ انتقام قطعی
	همواره مردمی؛ شهادت حادثه تاریخی؛ تبلور ارزش های فرهنگی ایرانی
	سردار بزرگ اسلام و چهره فراموش نشدنی مقاومت
	چهره برجسته شهیدان مقاومت
	رمز مقاومت در برابر استکبار در جهان اسلام
	رواج نرم افزار مقاومت؛ الگوی مبارزه؛ شکست استکبار
	چهره بین المللی مقاومت
نفوذ معنوی در منطقه	
سرشناس ترین و قوی ترین فرمانده مبارزه با تروریسم	
مکتب نه فرد	
«مظهر اقتدار ملی و جهادی» ایرانیان	
حرکت آگاهانه در مسیر حاکمیت دین و مکتب الهی بر همه مردم	ستاره برجسته میدان مجاهدت
	سرمایه انسانی دفاع مقدس با اقدامات شگفت انگیز دیپلماسی
	جهاد بزرگ؛ فداکاری اخلاص؛ پروا نداشتن از شهادت در راه خدا
اشداء علی الکفار و رحماء بینهم	فرمانده مبارزه با تروریسم
	مانع رسیدن دشمن به اهداف
	بسیار خوب مفید تحسین برانگیز؛ شهادتش پیروزی بود و شکست دادن دشمن
	ترور نشانه فتنه انگیزی دشمن
	فداکاری های موثر در تغییر نگرش دشمنانه
قهرمان ملت ایران؛ تشییع جنازه او سیلی به دشمن؛ انتقام قطعی	

۵. کدهای یکپارچه و فراگیر پژوهش

بر اساس بررسی و تحلیل مضامین بیانات مقام معظم رهبری پیرامون «مقاومت اسلامی»، «اسطوره»، «شهید چمران» و «شهید سلیمانی»، سعی شد که مضامین یکپارچه ساز نیز به صورت قیاسی و در یک فرایند رفت و برگشتی از بیانات رهبری استفاده شود تا کدهای یکپارچه ساز نیز با منظومه فکری مقام معظم رهبری مطابقت بیشتری داشته باشد. بنابراین کدهای یکپارچه و فراگیر پژوهش که در واقع همان مولفه های اسطوره مقاومت اسلامی می باشند به شرح زیر احصاء گردیدند:

شکل ۲: مولفه های اسطوره مقاومت اسلامی

۶. جمع بندی و نتیجه گیری

تمدن اسلامی آرمان مشترکی را فراهم کرد که کلیه مسلمانان می توانستند با نام «مقاومت اسلامی» در برابر دست اندازی های غرب به آن توسل جویند. برخی معتقدند گفتمان مقاومت در اساس از یک سازه سه بعدی شناختی، پست مدرنیستی، پسا استعمارگرایی و انقلاب اسلامی تشکیل می شود که ژنو کالچر جدیدی را در برابر هژمونی لیبرال دموکراسی محسوب می شود. کتاب شرق شناسی

ادوارد سعید (۱۳۷۷) و کتاب وضعیت پست مدرن (لیوتار، ۱۳۹۵) در چارچوب نظریه انتقادی از پویش های تئوری مقاومت در برابر هژمونی غرب نقطه عطفی در روند مقاومت محسوب می شود (اکبری، ۱۳۹۷، ص. ۱۸ به نقل از مهدی پور، ۱۳۹۸، ص. ۵۴۴).

مقاومت مفهومی عام است که تعریف منتخب این مقاله برای «مقاومت» و «مقاومت اسلامی»، تعریف مقام معظم رهبری بود که ایشان می فرمایند: «مقاومت به معنای انتخاب راه درست و حرکت در مسیر حق است بدون اینکه همراه تسلیم باشد و مشکلات و موانع موجب انصراف، توقف و انحراف از مسیر مستقیم شود؛ لازم است با مشکلات و موانع مقابله شده و یا با بکارگیری روشی عاقلانه، از آن عبور نمود». همچنین در تعریف مقاومت اسلامی نیز می فرمایند: «منظور از مقاومت اسلامی، حرکت عظیم اسلامی در برابر نظام سلطه برای اقدام به آزادی و عدالت؛ که طبق صریح آیات قران (شوری/ ۱۵) نیازمند دعوت و استقامت است. از مجموعه سخنان مقام معظم رهبری نگارندگان شش رکن مقاومت اسلامی را استخراج کردند که شامل؛ ۱- مسیری انتخابی است یعنی مسیری هوشمندانه نه بدون شناخت و کورکورانه، ۲- حق بودن آن برای انتخابگر روشن است، ۳- مشکلات و موانع دارد ولی تسلیم ندارد، ۴- انتهای آن حاکمیت دین خدا و مکتب الهی بر عموم مردم است، ۵- دشمنی با ستمگر بدون مسامحه و ۶- حمایت مستمر از مظلوم؛ می باشد.

در ادامه پژوهش جهت پاسخ به سؤال اصلی، نتایج جستجوی کلید واژه های «چمران» و «سلیمانی» در پایگاه اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری (سایت leader.ir) به دقت احصاء گردید و از طریق مراحل کدگذاری سه گانه تحلیل مضمون، ابتدا کدگذاری توصیفی و سپس تفسیری و در نهایت به مضامین یکپارچه رسیدیم که در واقع این مضامین، همان مولفه های اسطوره ماندگار مقاومت اسلامی با تمرکز بر شهیدان چمران و سلیمانی بودند که شامل؛ «ذو ابعاد بودن و عظمت وجودی»، «اثر اجتماعی بزرگ»، «حرکت آگاهانه در مسیر حاکمیت دین و مکتب الهی بر همه مردم» و «دشمنی با ستمگر بدون مسامحه و حمایت مستمر از مظلوم» بودند که نکته مهم آن است که تمام این مولفه های چهارگانه در اسطوره های مقاومت ما با وزن های مختلف حضور چشمگیری داشته اند.

مع الوصف در ادامه این بخش، جهت بازشناسی واقعی و عینی مولفه های چهارگانه، به تشریح مولفه های اسطوره های ماندگار مقاومت اسلامی به تفکیک از شهید چمران تا شهید

سلیمانی می پردازیم که به نوعی نتیجه گیری اصلی این مقاله محسوب می گردد:

• مولفه اول: ذو ابعاد بودن و عظمت وجودی

اسطوره مقاومت در منظومه فکری مقام معظم رهبری شخصیتی است که در تمام یا بیشتر ابعاد وجودی رشد نموده و تک بعدی نیست. یعنی به جهت «خودسازی» از جهات مختلف دارای شخصیتی عظیم، ماندگار و کم نظیر است. در ادامه به گوشه ای از این ویژگی ها که برگرفته از کلام مقام معظم رهبری است، به تفکیک اشاره می شود.

الف) شهید چمران

بررسی ویژگی های شهید چمران در بیانات مقام معظم رهبری نشان دهنده آن است که ایشان از ابعاد مختلف، دارای عظمت وجودی ویژه ای هستند. شهید چمران پیرو ولایت بود و امیدوار (خامنه ای، ۱۳۸۵/۸/۱۸) و منصف (خامنه ای، ۱۳۸۵/۱/۵)، در زندگی سراسرتقوا و با طهارت خود (خامنه ای، ۱۳۹۴/۴/۲۰) مرد خدایی بود که اکنون نیز آرزوی حضور افرادی چون ایشان، دلگرمی بودن برای ولایت تعبیر می شود (خامنه ای، ۱۳۷۷/۱۲/۴) بسیجی منشی که (خامنه ای، ۱۳۹۸/۹/۶)، حقا و انصافا نخبه علمی بود که در بالاترین و پیشرفته ترین دانشگاه های آمریکا درس خوانده بود (خامنه ای، ۱۳۹۸/۶/۱۲) دانشمندی تمام عیار و بسیار خوش استعداد (خامنه ای، ۱۳۸۵/۸/۱۸) به عبارت دیگر تحصیل کرده و درس خوانده ای به معنی واقعی کلمه و در عین حال یک مبارز و مجاهد واقعی به معنی کلمه بود (خامنه ای، ۱۳۹۷/۲/۱۹). نخبه ای علمی هنری که حقیقتا نخبه بود و در جنگ، لباس نظامی بر تن کرد و نظامی شد (خامنه ای، ۱۳۹۳/۹/۶) شهیدی شجاع (خامنه ای، ۱۳۹۰/۷/۲۵) که ضمن داشتن بالاترین درجات دانشجویی تحصیل در آمریکا، زمانی که احساس کرد لازم است به میدان مبارزه وارد شود، با استفاده از همان استعداد و توانایی و همت وارد این میدان شد و کارهای بزرگی انجام داد (خامنه ای، ۱۳۹۳/۷/۳۰) دنیا و مقام برای ایشان مهم نبود. اینکه به اسم چه کسی تمام می شود برای ایشان اهمیتی نداشت. با انصاف و شجاع و سر سخت بود. در عین لطافت و رقت و نازک مزاجی شاعرانه و عارفانه، در مقام جنگ سربازی سختکوش بود. در وجود چنین انسانی تضاد بین سنت و مدرنیته حرف بیهوده ای بیش نیست. چمران دانشمند فیزیکی پلاسمای درجه عالی ای بود که در کنار شخصیت یک گروه بان تعلیم دهنده عملیات نظامی،

احساسات رقیق و ایمان قوی داشت. نشان داد تضاد بین ایمان و علم، تضادی دروغین و خنده آور است. جمع علم و ایمان، سنت و تجدد، نظر و عمل، عشق و عقل در وجود چنین شخصیتی نشان از آن دارد که این تضادها بی معناست. چمران آب و آتش را با هم داشت و نشان داد که عقل معنوی ایمانی نه تنها با عشق منافاتی ندارد بلکه پشتیبان این عشق پاک و مقدس است (خامنه ای، ۱۳۸۹/۴/۲) هر چند یک نظامی به تمام معنا بود و دنیا و جلوه های زندگی برای او ارزشی نداشت، لذات زندگی را می فهمید. بسیار لطیف و خوش ذوق و عکاس با مهارتی بود. هنرمند بود و دل باصفائی داشت؛ عرفان نظری نخوانده بود؛ شاید در هیچ مسلک توحیدی و سلوک عملی هم پیش کسی آموزش ندیده بود، اما دل چمران، دلی خداجو و دل باصفا بود. اهل مناجات و اهل معنا بود (خامنه ای، ۱۳۸۵/۸/۱۸).

ب) سردار شهید سلیمانی

شهید سلیمانی نمونه برجسته ای از تربیت شدگان اسلام و مکتب امام خمینی ره بود (خامنه ای، ۱۳۹۸/۱۰/۱۳) که همراهی ایمان و عمل صالح و روحیه جهادی از او شخصیتی ساخته بود که حتی دشمنان را مجبور به تحسین و ویژگی های شخصیتی او می نمود (خامنه ای، ۱۳۹۸/۱۱/۱۶) مجاهد شجاعی که از شهادت در راه خدا و وظیفه و جهاد پروایی نداشت (خامنه ای، ۱۳۹۸/۱۰/۱۳) شوق شهادت این بنده صالح خدا از او یک مجاهد فی سبیل الله (خامنه ای، ۱۳۹۶/۸/۳۰) ساخته بود که نه ترسی داشت و نه خستگی و ناامیدی و تنبلی. نادانسته وارد نقشه دشمن نمی شد و به او کمک نمی کرد (خامنه ای، ۱۳۹۹/۱۱/۲۹) شجاعت، مقاومت، درایت، تیز هوشی، فداکاری و نوع دوستی از ویژگی های بارز ایشان بود (خامنه ای، ۱۳۹۹/۹/۲۶). شهید سلیمانی علاوه بر اینکه فرزند صالحی برای پدر و مادر خود بود (خامنه ای، ۱۳۹۶/۸/۱۰) همواره مردمی بود (خامنه ای، ۱۳۹۹/۹/۲۶) و همچون رفیقی خوب، بزرگوار و شجاع. در مسائل داخلی اهل حزب و جناح نبود هر چند به شدت انقلابی بود و پایبند به خط مبارک و نورانی امام خمینی ره. خط قرمز او انقلاب و انقلابی گری بود (خامنه ای، ۱۳۹۸/۱۰/۱۸) جهاد بیرونی او مبتنی بر جهاد درونی بود (خامنه ای، ۱۳۹۸/۱۰/۱۳) اهل معنویت و اخلاص و آخرت بود نه تظاهر (خامنه ای، ۱۳۹۹/۹/۲۶) جوان (خامنه ای، ۱۳۹۹/۱۰/۱۹) پر تلاش و با نشاط (خامنه ای، ۱۳۹۹/۲/۲۸) که از حدود شرعی مراقبت می نمود (خامنه ای، ۱۳۹۸/۱۰/۱۸).

با اقتدا به امیر المومنین علیه السلام (خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۲/۱۲) در نهایت با خوشبختی به ملکوت اعلی پیوست (خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۱۰/۱۸). اگر چه فقدان او جرح حاد تلخ سال بود (خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۱/۱) ولی شهادتش نشان داد انقلاب بین مردم زنده است (خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۱۰/۱۸) و تشییع عظیم او نشانه عدم عقب افتادگی فرهنگی از استکبار شد (خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۲/۲۸) و مصداقی از جنگ نرم (خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۱۱/۲۶)

• مولفه دوم: اثر اجتماعی بزرگ

اسطوره چه در لغت و چه در کلام مقام معظم رهبری، تداعی کننده اثر اجتماعی بزرگی است که قابلیت ماندگاری در اذهان مردمان یک جامعه، برای همیشه را دارد. این تداعی به گونه‌ی است که بنظر می رسد اثر اجتماعی بزرگ و اسطوره بودن، لازم ملزوم یکدیگر است. اسطوره مقاومت اسلامی شدن هم به دور از چنین ضرورتی نیست. این اثرات اجتماعی بزرگ در زندگانی سراسر برکت این دو شهید گرانقدر دیده می شود که در ادامه به آن اشاره خواهد شد.

الف) شهید چمران

در اینکه شهید چمران به عنوان یکی از شهدای ویژه و والا مقام دفاع مقدس، با جانفشانی، ایثار و گذشت و مقاومت در مقابل دشمن بعثی و حامیان آن، توطئه دشمن را خنثی نمودند و حال و آینده و عزت کشور را رقم زدند (خامنه‌ای، ۱۳۸۵/۱/۵) شکی نیست. اما آنچه ایشان را از بقیه متمایز می نماید، حماسه آفرینی امثال ایشان است (خامنه‌ای، ۱۳۹۰/۷/۲۵) شهید چمران با تمرین هایی که قبل از انقلاب در فلسطین و مصر دیده بود، در کارهای چریکی مهارت بالایی داشت و تربیت و آموزش های جنگ و مکان هایی برای تمرین تاسیس نمود. تقریباً غیر از او کسی مهارتی نداشت. فرماندهی بسیاری از عملیات ها را بر عهده داشت و نماینده امام راحل در کل امور جنگ بود (خامنه‌ای، ۱۳۷۲/۶/۱۱) الگوی مبارز و مجاهد واقعی برای نخبگان (خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۲/۱۹) که در دو جلوه جنگ سخت و جنگ نرم بسیج، الگوی واقعی است (خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۹/۶) گذشته از آن با توجه به اینکه تفکر و تعمق درباره «اصل نخبگی و مفهوم حقیقی آن» نشان می دهد؛ نخبگی مجموعه ای از سه ویژگی «هوش و استعداد»، «همت بر جسته برای مطالعه و کار و تلاش»، و «حوصله تحسین برانگیز برای پیگیری و مداومت»

است و نگاه عالمانه و حکیمانه به این ویژگی ها، روشن می کند که همه آنها نعمت و رزق الهی است، شهید چمران با انفاق نخبگی خود در راه خدا و خیر بندگان خدا در دفاع مقدس و قرار دادن آن در خدمت حال و آینده ملت و کشور، هدایت خداوند شامل حال ایشان شد؛ به گونه ای که هم ویژگی های نخبگی او بیشتر شد و هم خداوند علم و دانش او را در عرصه ای که نیاز حقیقی وجود داشت هدایت کرد و شهید چمران را به نمونه بارز «هدایت الهی نخبگی» تبدیل نمود (خامنه ای، ۱۳۹۳/۷/۳۰).

ب) شهید سلیمانی

قهرمان ملت ایران و قهرمان امت اسلامی سردار شهید سلیمانی، تبلوری از ارزش های فرهنگی ایران و ایرانی بود که با رواج نرم افزار مقاومت و الگوی مبارزه در کشورهای اسلامی، استکبار را در حیات و شهادت خود شکست داد (خامنه ای، ۱۳۹۹/۹/۲۶). فرماندهی جنگاور و مسلط بر عرصه نظامی (خامنه ای، ۱۳۹۸/۱۰/۱۸) که با مجاهدت مخلصانه در میدان های مبارزه با شیاطین و اشرار عالم، چهره بین المللی مقاومت شد که همه دلدادگان مقاومت خونخواه او هستند (خامنه ای، ۱۳۹۸/۱۰/۳۰) سردار پر افتخار اسلام (خامنه ای، ۱۳۹۶/۸/۳۰) دست فلسطینی ها را پر کرد و به آنها جرأت و توان مبارزه داد؛ همه نقشه های نامشروع آمریکا در غرب آسیا را خنثی کرد. با شهادت خود موجب وحدت مردم و تحول در مسیر تاریخ جهان و منطقه شد. ضمن مقبولیت عمومی بدلیل معنویت (خامنه ای، ۱۳۹۸/۱۰/۱۸) از عوامل نفوذ معنوی ایران در منطقه است (خامنه ای، ۱۴۰۰/۲/۱۲) سرشناسترین و قوی ترین فرمانده مبارزه با تروریسم در کل منطقه (خامنه ای، ۱۳۹۸/۱۰/۲۷) که مظهری از اقتدار ملی و جهادی ایرانیان به شمار می رود (خامنه ای، ۱۳۹۹/۴/۲۲) چهره فراموش نشدنی مقاومت (خامنه ای، ۱۳۹۹/۳/۲) و شهیدان مقاومت (خامنه ای، ۱۴۰۰/۲/۱۷) که با شهادت خود اثرات مهمی بر محیط مقاومت گذاشت و الگوی برجسته ای برای نسل جوان (خامنه ای، ۱۳۹۹/۹/۱۲) شد؛ چرا که شهید سلیمانی نه یک فرد بلکه یک مکتب بود (خامنه ای، ۱۳۹۸/۱۰/۲۷)

• مولفه سوم: حرکت آگاهانه در مسیر حاکمیت دین و مکتب الهی بر همه مردم

در مقاومت اسلامی چیزی به نام تسلیم وجود ندارد. حرکت به سمت هدفی مشخص که

حاکمیت دین و مکتب الهی بر همه مردم است دائمی است. هنگام روبرو شدن با موانع، رفع یا عبور از آن با شیوه عاقلانه، صورت می گیرد و رهرو این مسیر هرگز تسلیم یا انحراف از مسیر اصلی یا توقف در مسیر ندارد. حرکت در این مسیر حرکتی تقلیدی نیست. رونده با شناخت حق، مسیر را انتخاب می کند و سپس در طی آن مقاومت دارد. مسیری با موانع بسیار که بدلیل تقوا و طهارت و بعد عظیم شخصیت این افراد، نصرت الهی شامل حال این افراد خواهد شد. شهید چمران و شهید سلیمانی به عنوان اسطوره های این مسیر، اینگونه بودند که در ادامه مختصر به آن اشاره خواهد شد

الف) شهید چمران

حضور برای شهید چمران در عرصه های مختلف، امری دائمی بود از اول انقلاب در عرصه های حساس حضور داشت. شهید چمران در جنگ های کردستان حضور فعال داشت. بعد از آن به تهران رفت و وزرات دفاع را بر عهده گرفت. با شروع جنگ، وزارت و بقیه مناصب دولتی و مقامات را کنار گذاشت و به اهواز رفت. همانجا ماند و ایستادگی کرد تا زمانی که به شهادت رسید (خامنه ای، ۱۳۸۹/۴/۲). نزدیک پیروزی انقلاب که شهید چمران در لبنان اقامت داشتند، صوتی دو ساعته در قالب نوار از ایشان منتشر شده بود که توضیح صحنه ی لبنان بود. با بینش روشن، نگاه سیاسی کاملاً شفاف و فهم عرصه (که در آن صحنه ی شلوغ چه خبر است، چه کسی با چه کسی در تقابل است، چه کسانی انگیزه دارند که این کشتار درونی در بیروت ادامه داشته باشد) توضیحاتی داده بود و صوت آن را فرستاده بود که به دست انقلابی ها برسد. در ظاهر تفنگ دست گرفت و رفت برای جنگیدن، ولی مشخص شد که نگاه سیاسی و فهم سیاسی و بصیرت لازم در زمان فتنه را هم دارد. در لبنان جنگید؛ بعد از پیروزی انقلاب به ایران آمد (خامنه ای، ۱۳۸۹/۴/۲). شهید چمران نمونه بارز از کسانی است که جان خود را فدای اهداف بلند اسلامی نمود (خامنه ای، ۱۳۸۵/۱/۵) نمونه و مظهر آن چیزی که تربیت جوانان و دانشگاهیان باید به آن سمت حرکت کند (خامنه ای، ۱۳۸۹/۴/۲)

ب) شهید سلیمانی

حضور دائمی و آگاهانه سردار سلیمانی در دفاع مقدس از او سرمایه انسانی ساخت که بعدها در

عرصه منطقه و دیپلماسی، اقدامات شگفت آوری انجام داد و هنوز ملت ایران از گستره فعالیت های این شهید عزیز اطلاع کافی ندارد (خامنه ای، ۱۳۹۹/۶/۳۱). در حال حاضر در هر نقطه از جهان اسلام که بنای مقاومت در مقابل استکبار وجود داشته باشد، اسم رمز آنها «شهید سلیمانی» است (خامنه ای، ۱۳۹۹/۹/۲۶).

• اشداء علی الکفار و رحما بینهم

در صحنه مقاومت اسلامی، دشمنی استکبار همیشگی است و رهرو این مسیر، در مواجهه ی با دشمن، شجاع و بدون ترس، امیدوار، عاقل و خردمند، بدون احساسات سطحی و مبتکرانه است. به ترفند دشمن در تضعیف اندیشه ی مقاومت که قدرتمندترین سلاح یک ملت است؛ توجه دارد و آن را از تضعیف شدن حفظ می نماید (خامنه ای، ۱۳۹۸/۳/۱۴). دشمنی دائم اسطوره مقاومت با ظالمان و همکاری نداشتن با آنها و حمایت از مظلوم، خط فکری دائمی اسطوره مقاومت است.

الف) شهید چمران

این ویژگی آنچنان در شهید چمران بارز است که نیاز به اثبات ندارد. شخصی که الگوی واقعی جنگ نرم و سخت است، بصیرت از ویژگی های بارز او است و دائم در صحنه است و با مهارت؛ روشنگری دارد و جهاد، به تصویب لایحه ای که جای مستشاران آمریکایی را در ارتش جمهوری اسلامی تثبیت می کند، دقت دارد و با مخالفت خود مانع از آن می شود و به خروج عوامل بیگانه منجر می شود (خامنه ای، ۱۳۷۴/۱/۳۰) و سرانجام او، شهادت در میدان مبارزه است؛ دشمن شناسی و مبارزه دائم عنصری غیر قابل تفکیک از همه ابعاد زندگی محسوب می شود.

ب) شهید سلیمانی

از آنچه تا کنون بیان شد، دشمن شناسی و مبارزه سرسختانه شهید سلیمانی با دشمن در تمام اقدامات سردار سلیمانی، امری بدیهی است. حداقل آن این است که آمریکا با ۷ تریلیون دلار هزینه در منطقه، به اهداف خود در سوریه و بویژه عراق نرسید و قهرمان این کار بزرگ سردار سلیمانی است (خامنه ای، ۱۳۹۹/۹/۲۶). در اثبات مبارزه سرسختانه این فرمانده مبارزه با

تروریسم (خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۱۰/۱۸) و استکبار، همین بس که شهادت او پیروزی جبهه حق و شکست دشمن خبیث (خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۱۱/۲۹) است؛ ترور ایشان چهره فتنه انگیز دشمن را بر ملا کرد (خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۱۰/۲۷) و تشییع پیکر مطهر او سیلی محکمی به دشمن بود (خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۹/۲۶).

۷. پیوست ها

جدول شماره (۱): کدهای توصیفی و تفسیری شهید چمران

ردیف	کدهای توصیفی (شهید چمران)	کدهای تفسیری
۱	حضور تأثیرگذار شهید چمران در دفاع مقدس ... مصداق از انفاق نخبگی برای جامعه و کشور. (خامنه‌ای، ۱۳۹۳/۷/۳۰)	انفاق نخبگی برای جامعه و کشور
۲	چمران ... حماسه آفرینی کردند، ملت ایران، مقاومت و بصیرت را از نسلی به نسلی دیگر منتقل کرده (خامنه‌ای، ۱۳۹۰/۷/۲۵)	حماسه آفرینی و انتقال به نسل ها
۳	مرحوم دکتر چمران - شهید چمران - يك نخبه‌ی علمی بود؛ ... لکن يك نخبه‌ی علمی برجسته بود؛ بعد هم در کشور خودش مشغول جهاد شد (خامنه‌ای، ۱۳۹۲/۷/۱۷)	جهادگری
۴	مرحوم شهید چمران به خود من گفت: به مجرد اینکه پیام امام از رادیو پخش شد، ما که آنجا در محاصره‌ی دشمن بودیم، احساس کردیم که دشمن دارد شکست می خورد (خامنه‌ای، ۱۳۸۵/۸/۱۸)	پیرو ولایت و امیدوار
۵	در عرصه پهناور بسیج، نام‌آوران و الگوهای درخشانی از جمله ... شهیدانی مانند چمران .. حضور دارند که باید با زنده کردن و بازآفرینی این الگوها، آنان را به جوانان معرفی کرد این عناصری هم که اسم آوردیم بسیجی اند؛ چمران و آوینی و کاظمی و مانند اینها همه بسیجی اند (خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۹/۶)	بسیجی با دو جلوه دفاع سخت و دفاع جنگ نرم
۶	جانمایی در اینجا قربان اهداف بلند اسلامی شدند؛ که این شهید عزیز ما - شهید چمران - یکی از نمونه‌های برجسته‌ی آن است (خامنه‌ای، ۱۳۸۵/۱/۵)	فدای جان در راه اهداف اسلامی
۷	امروز و فردای این کشور و عزت ملت ایران مرهون ایثار از خودگذشتگی و جانفشانی این شهدا و انسانهایی است که در مقابل دشمن یعنی و حامیانش مقاومت کردند و توطئه آنها را ناکام گذاشتن (خامنه‌ای، ۱۳۸۵/۱/۵)	ایثار از خودگذشتگی مقاومت و خنثی نمودن توطئه دشمن
۸	شهید چمران حقاََ يك نمونه و مظهري بود از آن چیزی که انسان دوست میدارد تربیت جوانان ما و دانشگاہیان ما به آن سمت حرکت بکنند (خامنه‌ای، ۱۳۸۹/۴/۲)	مصداق تربیت مطلوب دانشگاہیان

<p>دانشمند تمام عیار ایمان عاشقانه رها کردن دنیای عاقلانه</p>	<p>۹</p> <p>حق این شهید عزیز هم ایجاب میکند که چند کلمه‌ای درباره‌ی شهید چمران صحبت کنیم. اولاً این شهید یک دانشمند بود؛ یک فرد برجسته و بسیار خوش استعداد بود. خود ایشان برای من تعریف میکرد که در آن دانشگاهی که در کشور ایالات متحده‌ی آمریکا مشغول درسهای سطوح عالی بوده - آنطور که به ذهنم هست ایشان یکی از دو نفر برترین آن دانشگاه و آن بخش و آن رشته محسوب میشده - تعریف میکرد برخورد اساتید را با خودش و پیشرفتش در کارهای علمی را. یک دانشمند تمام‌عیار بود. آن وقت سطح ایمان عاشقانه‌ی این دانشمند آنچنان بود که نام و نان و مقام و عنوان و آینده‌ی دنیائی به ظاهر عاقلانه را رها کرد و رفت در کنار جناب امام موسای صدر در لبنان و مشغول فعالیت‌های جهادی شد؛ آن هم در برهه‌ای که لبنان یکی از تلخترین و خطرناکترین دورانهای حیات خودش را میگذرانید(خامنه‌ای، ۱۳۸۹/۴/۲)</p>
<p>اهل روشنگری نگاه سیاسی روشن و فهم عرصه بیش روشن بصیرت</p>	<p>۱۰</p> <p>همان وقت یک نواری از مرحوم چمران در مشهد دست ما رسید که این اولین رابطه و واسطه‌ی آشنائی ما با مرحوم چمران بود. دو ساعت سخنرانی در این نوار بود که توضیح داده بود صحنه‌ی لبنان را که لبنان چه خبر است. برای ما خیلی جالب بود؛ با پیش روشن، نگاه سیاسی کاملاً شفاف و فهم عرصه - که توی آن صحنه‌ی شلوغ چه خبر است، کی با کی طرف است، کی‌ها انگیزه دارند که این کشتار درونی در بیروت ادامه داشته باشد - اینها را در ظرف دو ساعت در یک نواری ایشان پر کرده بود و فرستاده بود، که دست ما هم رسید. رفت آنجا و تفنگ دستش گرفت. بعد معلوم شد که نگاه سیاسی و فهم سیاسی و آن چراغ مه‌شکن دوران فتنه را هم دارد. فتنه مثل یک مه غلیظ، فضا را نامشخص میکند؛ چراغ مه‌شکن لازم است که همان بصیرت است. آنجا جنگید؛ بعد که انقلاب پیروز شد، خودش را رساند اینجا(خامنه‌ای، ۱۳۸۹/۴/۲)</p>
<p>حضور در عرصه های حساس شهادت و بی ارزشی دنیا و اهل معنا بودن</p>	<p>۱۱</p> <p>از اول انقلاب هم در عرصه‌های حساس حضور داشت... یعنی برای او مقام ارزش نداشت، دنیا ارزش نداشت، جلوه‌های زندگی ارزش نداشت. اینجور هم نبود که یک آدم خشکی باشد که لذت زندگی را نفهمد؛ بعکس، بسیار لطیف بود، خوش ذوق بود، عکاس درجه‌ی یک بود.. هنرمند بود. دل باصفائی داشت؛ عرفان نظری نخوانده بود؛ شاید در هیچ مسلک توحیدی و سلوک عملی هم پیش کسی آموزش ندیده بود، اما دل، دل خداجو بود؛ دل باصفا، خداجو، اهل مناجات، اهل معنا(خامنه‌ای، ۱۳۸۹/۴/۲)</p>
<p>انصاف</p>	<p>۱۲</p> <p>یعنی هیچ ملاحظه نمیکرد؛ منصف بود. باینکه میدانست که این حرف گله‌مندی ایجاد خواهد کرد، اما گفت(خامنه‌ای، ۱۳۸۹/۴/۲)</p>
<p>حضور دائمی</p>	<p>۱۳</p> <p>حضور برای او یک امر دائمی بود... (خامنه‌ای، ۱۳۸۹/۴/۲)</p>
<p>بی ارزشی دنیا و مقام روح لطیف و سرباز سخت کوش و شجاع با انصاف</p>	<p>۱۴</p> <p>چمران. دنیا و مقام برایش مهم نبود؛ نان و نام برایش مهم نبود؛ به نام کی تمام بشود، برایش اهمیتی نداشت. باانصاف بود، بی‌رودربایستی بود، شجاع بود، سرسخت بود. در عین لطافت و رقت و نازک مزاجی شاعرانه و عارفانه، در مقام جنگ یک سرباز سختکوش بود(خامنه‌ای، ۱۳۸۹/۴/۲)</p>

مرد میدان عمل رقت روح، دارای تضادهای به ظاهر ناممکن	<p>من خودم میدیدم شلیک آر.پی.جی را که نیروهای ما بلد نبودند، به آنها تعلیم میداد؛ چون آر.پی.جی جزو سلاحهای سازمانی ما نبود؛ نه داشتیم، نه بلد بودیم. او در لبنان یاد گرفته بود...؛ یک مقدار هم از یک راه‌هائی گیر آورده بود؛ تعلیم میداد... یعنی در میدان عملیات و در میدان عمل یک مرد عملی به طور کامل. حالا ببینید دانشمندان فیزیک پلاسما در درجه‌ی عالی، در کنار شخصیت یک گروه‌بان تعلیم دهنده‌ی عملیات نظامی، آن هم با آن احساسات رقیق، آن هم با آن ایمان قوی و با آن سرسختی، چه ترکیبی میشود. دانشمند بسیجی این است؛ استاد بسیجی یک چنین نمونه‌ای است... در وجود یک چنین آدمی، دیگر تضاد بین سنت و مدرنیته حرف مفت است؛ تضاد بین ایمان و علم خنده‌آور است. این تضادهای فلاسفی و تضادهای دروغین - که به عنوان نظریه مطرح میشود... - اینها دیگر در وجود یک همچنین آدمی بی‌معنا است. هم علم هست، هم ایمان؛ هم سنت هست، هم تجدد؛ هم نظر هست، هم عمل؛ هم عشق هست، هم عقل او آب و آتش را با هم داشت. آن عقل معنوی ایمانی، با عشق هیچ منافاتی ندارد؛ بلکه خود پشتیبان آن عشق مقدس و پاکیزه است (خامنه‌ای، ۱۳۸۹/۴/۲)</p>	۱۵
چمران شدن باید قاعده باشد	<p>... فرآورده‌ی دانشگاه جمهوری اسلامی - نه به نحو استثنا بلکه به نحو قاعده - چمران‌ها باشند؛ نه اینکه چمران‌ها یک استثنا باشند. این امید، امید بی‌جائی نیست (خامنه‌ای، ۱۳۸۹/۴/۲)</p>	۱۶
لرزم پرورش انسان تراز چمران در دانشگاه‌ها	<p>در دانشگاه پرورش انسان در تراز شهید چمران لازم است؛ این را لازم داریم... (خامنه‌ای، ۱۳۸۹/۴/۲)</p>	۱۷
تاسیس تربیت و آموزه‌های جنگ	<p>به‌هرحال، این تربیت و آموزشهای جنگ را مرحوم چمران درست کرد. جاهایی را معین کرد برای تمرین. خود ایشان، انصافاً به کارهای چریکی وارد بود (خامنه‌ای، ۱۳۷۲/۶/۱۱)</p>	۱۸
نماینده تام ولایت در امور جنگ	<p>چند روز بعد از این که رفتیم آن‌جا، (شاید بعد از دو، سه هفته) نامه‌ی امام در رادیو خوانده شد که فلائی و آقای چمران، در کل امور جنگ و چه و چه نماینده‌ی من هستند. اینها توی همین آثار حضرت امام رضوان‌الله‌علیه هست (خامنه‌ای، ۱۳۷۲/۶/۱۱)</p>	۱۹
الگوی درخشان و برجسته	<p>نسل جوان ما بحمدالله الگوهای درخشان و برجسته‌نی را هم میشناسد که در دنیای مادی امروز نظائر آنها را کمتر میتوان یافت از شهید چمران... (خامنه‌ای، ۱۳۹۲/۲/۱۲)</p>	۲۰
نخبه علمی	<p>شهید چمران یک نخبه‌ی علمی بود؛ چمران را همه به‌عنوان یک سرباز و سردار و جنگ‌آور می‌شناسند اما چمران یک نخبه‌ی علمی درجه‌ی یک بود... یک نخبه‌ی علمی به تمام معنا بود... (خامنه‌ای، ۱۳۹۳/۷/۳۰)</p> <p>مرحوم دکتر چمران حقاً و انصافاً خودش یک نخبه علمی بود - حالا جنبه‌ی علمی او تحت الشعاع جنبه‌ی نظامی و مجاهدت و فداکاری و شهادت او قرار گرفته... (خامنه‌ای، ۱۳۸۶/۶/۱۲)</p>	۲۱
حفظ زمان و رفتن به میدان با اذن ولایت فقیه	<p>مرحوم چمران گفت: آقا! پس اجازه بدهید من هم بروم. گفتند: شما هم بروید... ایشان یک عده و عده‌ای داشت - که بعد که رفتیم، [دیدیم] حدود شصت هفتاد نفر، ایشان افرادی را داشت - که آماده بودند و با ایشان تمرین کرده بودند، کار کرده بودند و ایشان میخواست یا خودش بیاورد آنها را و اینها را باید جمع میکرد... (خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۷/۴)</p>	۲۲
شهید شجاع	<p>رحمت خدا بر گذشتگان شجاع این منطقه. رحمت خدا بر شهید چمران، بر شهید کشوری... (خامنه‌ای، ۱۳۹۰/۷/۲۵)</p>	۲۳

۲۴	چمران یک نخبه‌ی علمی بود، نخبه‌ی هنری هم بود؛ ... قبل از اینکه وارد این میدان بشود، نخبه بود. بعضی قبل از اینکه وارد این میدان بشوند نخبه نبودند، این میدان آنها را به فلک رساند (خامنه‌ای، ۱۳۹۳/۹/۶)
۲۵	بلکه الگوهای بزرگی همچون شهدای هسته‌ای، شهید چمران... که با احساس مسئولیت و با قدرت و عزت و برای افتخار و سربلندی ملت، در مقابل دشمن ایستادند شهید چمران یک الگو است؛ شهید چمران یک دانشمند به معنای واقعی کلمه بود؛ .. اما یک مبارز واقعی، یک مجاهد واقعی هم بود (خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۲/۱۹)
۲۶	... مرحوم چمران عزیز هم در آن جلسه بود. او هم کمک کرد و تصویب کردیم که اینها باید هر چه زودتر از ایران بروند (خامنه‌ای، ۱۳۷۴/۱/۳۰)
۲۷	حتماً می‌دانید که امام خمینی این جمله را کی فرمودند؛ این پیام به مناسبت شهادت دکتر چمران بود. ای کاش چند مرد خدا - همچون چمران - اکنون باعث دلگرمی همچو منی بودند. ای کاش مسؤلان ما همچون شهید رجایی دستفروشی می‌کردند و در میان درهای اتوبوس فشرده می‌شدند تا معنای واقعی درد را بفهمند (خامنه‌ای، ۱۳۷۷/۱۲/۴)
۲۸	انجام این کارها نشانه‌ی میل به آزادی و آزادی خواهی نیست. اینها همان چیزهایی است که دشمنان جامعه‌ی ایرانی و جامعه‌ی مسلمان و تمدن اسلامی و دشمنان خصوص دانشجوی ایرانی، دنبال میکنند برای اینکه نگذارند ...، از بین اینها دکتر چمران‌ها درست بشوند؛ آنها با طهارت زندگی کردند، با تقوا زندگی کردند (۲۰ تیر ۱۳۹۴)

جدول شماره (۲) کدهای توصیفی و تفسیری شهید سلیمانی

ردیف	کدهای توصیفی (شهید سلیمانی)	کدهای تفسیری
۱	درگذشت پدر بزرگوارتان مرحوم حاج حسن سلیمانی را به جنابعالی و دیگر بازماندگان آن مرحوم تسلیت عرض می‌کنم ... امیدوارم که حسنات ناشی از تربیت فرزندان صالح در نامه‌ی عمل آن مرحوم نوشته شود (خامنه‌ای، ۱۳۹۶/۸/۱۰).	باقیات الصالحات پدر
۲	زحمات و خدمات ارزشمند جنابعالی به اسلام و مسلمین، بی شک ذخیره‌ی ارزشمندی است در دیوان عدل الهی، برای مادری که چنین فرزندی را در دامان خود تربیت کرده است (خامنه‌ای، ۱۳۹۲/۶/۱۹).	ذخیره ارزشمند مادر
۳	تشییع میلیون‌ها شهید سلیمانی و شهید ابومهدی المهندس در عراق و ایران، اولین سیلی سخت به امریکایی‌ها بود اما سیلی سخت‌تر (غلبه نرم افزاری بر هیمنه پوچ استکبار) و «اخراج امریکا از منطقه» است، البته آمران و قاتلان سردار سلیمانی نیز باید انتقام پس دهند و این انتقام در هر زمانی که ممکن باشد، قطعی است (خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۹/۲۶)	تشییع جنازه او سیلی به دشمن انتقام قطعی
۴	قهرمان ملت ایران است، به خاطر اینکه ملت ایران داشته‌های فرهنگی خودش و معنوی خودش و انقلابی خودش را و ارزشهای خودش را در او متبلور دید (خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۹/۲۶)	قهرمان ملت ایران تبلور ارزش های فرهنگی ایرانی

شهادت همواره مردمی	با توجه به اینکه آن شهید همواره مردمی بود، برای بزرگداشت او نیز باید از ظرفیت‌های مردمی و تلاش‌های فرهنگی و مبتکرانه استفاده شود. اما آنچه من به این مناسبت راجع به شهید سلیمانی عزیزمان، که من یاد او را هرگز فراموش نمی‌کنم، و همچنین شهید ابومهدی مهندس (رضوان الله تعالی علیهما) می‌خواهم عرض بکنم، این است که شهادت سلیمانی یک حادثه‌ی تاریخی است، یک حادثه‌ی معمولی نیست که از یاد تاریخ برود؛ این در تاریخ ثبت شد به عنوان یک نقطه‌ی روشن (خامنه‌ای)، ۱۳۹۹/۹/۲۶	۵
بصیرت و معاد باوری	رهبر انقلاب اسلامی «شجاعت و مقاومت» را از جمله ویژگی‌های بارز شهید سلیمانی برشمردند و گفتند: شجاعت و روحیه مقاومت از خصلت‌های ایرانی است و زبونی و انفعال ضد روحیه ملی است، بنابراین آنهایی که ادعای ملیت می‌کنند اما زبونی نشان می‌دهند، دچار تناقض هستند. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای «درایت، تیزهوشی، فداکاری و نوع‌دوستی» را از دیگر ویژگی‌های شهید سلیمانی دانستند و خاطر نشان کردند: آن شهید والا مقام همچنین اهل معنویت، اخلاص و آخرت بود و هیچ‌گاه اهل تظاهر نبود (خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۹/۲۶)	۶
رمز مقاومت در برابر استکبار در جهان اسلام	شهید سلیمانی از طرف دیگر به قهرمان امت اسلامی نیز تبدیل شد زیرا تلاشها، روحیات و شهادت آن عزیز، «اسم رمز برانگیختگی و بسیج مقاومت در دنیای اسلام» است و در هر نقطه جهان اسلام که بنای مقاومت در مقابل استکبار وجود داشته باشد، اسم رمز شان «شهید سلیمانی» است (خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۹/۲۶)	۷
روح نرم افزار مقاومت الگویی مبارزه شکست استکبار	رهبر انقلاب اسلامی تأکید کردند: شهید سلیمانی نرم افزار مقاومت و الگویی مبارزه را در میان ملت‌های اسلامی رایج کرد. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای با تأکید بر اینکه شهید سلیمانی، هم در زمان حیات و هم با شهادت خود استکبار را شکست داد (خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۹/۲۶)	۸
مانع رسیدن دشمن به اهداف	همه دنیا اذعان دارند که امریکابه اهداف خود در سوریه و بویژه در عراق نرسیده است. ... قهرمان این کار بزرگ، سردار سلیمانی است که در زمان حیات او، انجام شد (خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۹/۲۶)	۹
چهره بین المللی مقاومت	شهید سلیمانی چهره‌ی بین المللی مقاومت است و همه‌ی دلبستانان مقاومت خونخواه او بند (خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۱۰/۱۳)	۱۰
مجاهد شجاع ومدبر	سالها مجاهدت مخلصانه و شجاعانه در میدانهای مبارزه با شیاطین و اشراک عالم، و سالها آرزوی شهادت در راه خدا، سرانجام سلیمانی عزیز را به این مقام والا رسانید و خون پاک او به دست شقی ترین آحاد بشر بر زمین ریخت اما در راه خدا و انجام وظیفه و جهاد، از هیچ کس و هیچ چیز پروا نداشت. شهادت سردار سلیمانی به دست خبیث ترین افراد عالم یعنی امریکایی‌ها و افتخار آنها به این جنایت را یک ویژگی ممتاز برای آن مجاهد شجاع برشمردند و خاطر نشان کردند: جهاد او جهاد بزرگی بود و خداوند نیز شهادت او را شهادت بزرگی قرار داد (خامنه‌ای، ۱۳ دی ۱۳۹۸) سردار پر افتخار اسلام و مجاهد فی سبیل الله آقای سرلشکر حاج قاسم سلیمانی دام توفیقه خدای بزرگ را با همه‌ی وجود سپاسگزارم که به مجاهدات فداکارانه‌ی شما و خیل عظیم همکارانتان در سطوح مختلف، برکت عطا فرمود و شجره‌ی خبیثه‌ی را که به دست طواغیت جهان غرس	۱۱

مجاهد شجاع و مدبر	شده بود، به دست شما بندگان صالح در کشور سوریه و عراق ریشه کن کرد. این نصرتی الهی و مصداق: و ما رمیت اذ رمیت و لکن الله رمی بود که به خاطر مجاهدت شبانه روزی شما و همزمانتان به شما پاداش داده شد(خامنه ای، ۱۳۹۶/۸/۳۰)	
تربیت اسلامی	یک نمونه از تدبیر و شجاعت او... این بود که او به کمک ملت‌های منطقه یا با کمک‌هایی که به ملت‌های منطقه کرد، توانست هم‌ی نقشه‌های نامشروع آمریکا در منطقه غرب آسیا را خنثی کند(خامنه ای، ۱۳۹۸/۱۰/۱۸)	۱۲
جهاد بیرونی متکی بر جهاد درونی	و البته این را هم باید توجه داشت که بعضی از افراد میان سال مثل جوان‌هایند: سن شهید سلیمانی حدود شصت سال بود، [اما] دیدید در کوه و دشت و بیابان و همه جا چطور مثل جوانها حرکت میکرد، از هیچ چیز نمیترسید... (خامنه ای، ۱۳۹۸/۱۰/۱۸)	۱۳
رفیق خوب بزرگوار	با اشاره به شهادت سردار پرافتخار اسلام و ایران حاج قاسم سلیمانی، آن شهید عزیز را رفیقی خوب، بزرگوار و شجاع خواندند که با خوش‌بختی به ملکوت اعلی پیوست.	۱۴
اخلاص	او شجاعت و تدبیرش را برای خدا خرج می کرد و اهل تظاهر و ریا نبود... (خامنه ای، ۱۳۹۸/۱۰/۱۸)	۱۵
به شدت انقلابی و ولایت مدار	و بزرگی مهم حاج قاسم این بود که در مسائل داخلی اهل حزب و جناح و این گونه تقسیم بندی ها نبود اما به شدت انقلابی و پایبند به خط نورانی و مبارک امام بود و انقلاب و انقلابی گری خط قرمز قطعی او بود. حاج قاسم واقعاً ذوب در انقلاب بود و برخی سعی نکنند که این واقعیت‌ها را کم‌رنگ کنند.	۱۶
مراقبت از حدود شرعی فرماندهی جنگاور و مسلط بر عرصه نظامی	او فرماندهی جنگاور و مسلط بر عرصه نظامی بود اما در میدان جنگ نیز حدود شرعی را کاملاً رعایت می کرد تا به هیچ کس ظلم و تعدی نشود(خامنه ای، ۱۳۹۸/۱۰/۱۸)	۱۷
توان مبارزه دادن به فلسطینی ها	آمریکایی ها سعی داشتند قضیه فلسطین را به فراموشی سپارند و کاری کنند که فلسطینی ها در حالت ضعف قرار گیرند تا جرات مبارزه نداشته باشند اما این مرد بزرگ، دست فلسطینی ها را پر کرد و به آن‌ها جرأت و توان مبارزه داد(خامنه ای، ۱۳۹۸/۱۰/۱۸)	۱۸
شهادت نشانه زنده بودن انقلاب	اما شهادت حاج قاسم نشان داد که انقلاب زنده است(۱۹ دی ۱۳۹۸)	۱۹
مفید و تحسین برانگیز	حضرت آیت الله خامنه ای شهادت سردار سلیمانی را یک فقدان تلخ خواندند و گفتند: شهید سلیمانی حقیقتاً بسیار خوب، مفید و تحسین برانگیز بود اما در این حادثه غلبه با لطف الهی بود زیرا آن بزرگوار به هر دو حسن «پیروزی» و «شهادت» دست یافت،... اما باطن قضیه... شکست دشمن خبیث است(خامنه ای، ۱۳۹۸/۱۱/۲۹).	۲۰

سرسناس ترین و قوی ترین فرمانده مبارزه با تروریسم در کل منطقه	<p>علاوه بر تشییع آن مجاهدان، اصل شهادت آنان نیز از آیات قدرت الهی است، چراکه ترور سردار سلیمانی یعنی سرشناس ترین و قوی ترین فرمانده مبارزه با تروریسم در کل منطقه، موجب رسوایی دولت بی آبروی آمریکا شد (خامنه ای، ۱۳۹۸/۱۰/۲۷)</p> <p>این مجاهد عظیم القدر و سردار و فرمانده مبارزه با تروریسم را یک تروریست... (خامنه ای، ۱۳۹۸/۱۰/۱۸)</p>	۲۱
ایمان و روحیه جهادی	<p>از حمله و ویژگی های بارز شهید سلیمانی، تعهد و ایمان بود و اصولاً هنگامی که ایمان با عمل صالح و روحیه جهادی همراه می شود، شخصیتی همچون سردار سلیمانی شکل می گیرد که حتی دشمنان مجبور به تحسین و ویژگی های شخصیتی او می شوند (خامنه ای، ۱۳۹۸/۱۱/۱۶)</p>	۲۲
عاشق شهادت	<p>خدا را شاکریم که در دوران ما نیز مردان فداکاری بودند و هستند که در افتدا به مولایمان، عاشق شهادت بودند که حاج قاسم سلیمانی از چهره های بزرگ این عرصه است (خامنه ای، ۱۴۰۰/۲/۱۲)</p>	۲۳
نفوذ معنوی در منطقه	<p>آمریکایی ها سالها است که از نفوذ معنوی ایران در منطقه و عوامل آن یعنی نیروی قدس و شهید سلیمانی به شدت ناراحتند و اساساً سردار سلیمانی را به همین علت به شهادت رساندند، بنابراین نباید چیزی گفته شود که حرف آنها را تأیید کند (خامنه ای، ۱۴۰۰/۲/۱۲)</p>	۲۴
مکتب نه فرد	<p>در صورتی تحقیق پیدا میکند که ما به حاج قاسم سلیمانی - شهید عزیز - و به ابو مهدی - شهید عزیز - به چشم یک فرد نگاه نکنیم؛ به آنها به چشم یک مکتب نگاه کنیم. سردار شهید عزیز ما را با چشم یک مکتب، یک راه، یک مدرسه ای درس آموز، با این چشم نگاه کنیم آن وقت اهمیت این قضیه روشن خواهد شد (خامنه ای، ۱۳۹۸/۱۰/۲۷)</p>	۲۵
«مظهر اقتدار ملی و جهادی» ایرانیان	<p>مردم در تجلیل از «مظهر اقتدار ملی و جهادی» ایرانیان یعنی شهید سلیمانی نشان دادند که به مبارزه و مقاومت در مقابل استکبار ایمان دارند... (خامنه ای، ۱۳۹۹/۴/۲۲)</p>	۲۶
تحسین توسط قدرت های بزرگ و دشمن	<p>شما ملاحظه کنید، در همین هفت هشت ماه قبل، اوایل امسال، نشستند در اندیشکده های آمریکا راجع به حاج قاسم سلیمانی شما مفصل بحث و بررسی کردند؛ گزارشش را بعد از مدتهایی به نحو محدودی منتشر کردند که دست ما هم رسید. اینها راجع به حاج قاسم خصوصیات را ذکر میکنند و میگویند این آدم مانع بزرگی در مقابل اهداف آمریکا است. بعد در بین این خصوصیات که از او ذکر میکنند - که حالا میگویند شجاع است، خطرپذیر است، چنین است، چنان است - [میگویند] متعهد است، با ایمان است؛ تعهد او یکی از این [خصوصیات است]. این [طور] است دیگر؛ شخصیت های ایمانی وقتی که این ایمان را با عمل صالح همراه کنند، وقتی حرکت جهادی بکنند، محصولش میشود شخصیتی مثل این، که قدرتهای بزرگ او را تحسین میکنند، حتی دشمنانش او را تحسین میکنند (خامنه ای، ۱۳۹۸/۱۱/۱۶)</p>	۲۷
تربیت یافته مدل گسترده حضور مردمی دفاع مقدس	<p>ایشان خاطر نشان کردند: در این مدل گسترده حضور مردمی، استعداد های مهمی ظهور می یافت و به عنوان مثال یک جوان روستایی از کرمان تبدیل به حاج قاسم سلیمانی شد، یا یک افسر جوان تبدیل به فرمانده ای مجرب و توانا همچون شهید صیاد شیرازی و شهید بابایی شد (خامنه ای، ۱۳۹۹/۶/۳۱).</p>	۲۸

<p>۲۹</p> <p>سرمایه انسانی دفاع مقدس با اقدامات شگفت انگیز دیپلماسی</p>	<p>رهبر انقلاب اسلامی، جرأت انجام کارهای به‌ظاهر نشدنی و ارتقای سرمایه انسانی کشور را از جمله سرمایه‌های دوران دفاع مقدس برشمردند و گفتند: یک نمونه از سرمایه‌های انسانی دوران دفاع مقدس، شهید سلیمانی بود که در عرصه منطقه و دیپلماسی، اقدامات شگفت آوری انجام می‌داد و هنوز ملت ایران از گستره فعالیت‌های این شهید عزیز اطلاع کافی ندارد (خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۶/۳۱).</p>
<p>۳۰</p> <p>چهره فراموش نشدنی مقدس را گرامی میدارم (خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۳/۲)</p>	<p>چهره فراموش نشدنی مقاومت، شهید قاسم سلیمانی و دیگر شهدای</p>
<p>۳۱</p> <p>جوان و پر تلاش و با نشاط</p>	<p>ایشان افزودند: برخی در سنین بالا نیز به معنایی جوان و پر تلاش و با نشاط هستند، مانند شهید بزرگوار حاج قاسم سلیمانی که بیشتر از ۶۰ سال داشت اما اگر شهید نمی‌شد، او را تا ده سال دیگر نیز در همان مسئولیت حفظ می‌کردم (خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۲/۲۸)</p>
<p>۳۲</p> <p>تاثیرات مهم بر محیط مقاومت با شهادت</p>	<p>شهید قاسم سلیمانی که هر یک پس از حیات پُربار و پُربرکت، با شهادت خود نیز تاثیرات مهمی در محیط مقاومت بر جا گذاشتند (خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۲/۱۷)</p>
<p>۳۳</p> <p>ایثار و خودگذشتگی</p>	<p>نترسیدن، خسته نشدن، ناامید نشدن، تنبلی نکردن، ندانسته در نقشه‌ی دشمن وارد نشدن و به او کمک نکردن؛ اینها در عمل لازم است. در جای خود هم آماده‌ی فداکاری بودن؛ اینکه می‌گوییم در جای خود، یعنی یک مواردی پیش می‌آید که باید فداکاری کرد، باید جان را به کف دست گرفت؛ مثل شهید سلیمانی که جانش را کف دستش گرفته بود و وارد میدانهای گوناگون [میشد] (خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۱۱/۲۹)</p>
<p>۳۴</p> <p>الگو</p>	<p>نمونه‌اش شهید رجایی است، نمونه‌اش شهید باهنر است، نمونه‌اش شهید مطهری و تا این آخر شهید قاسم سلیمانی است؛ الگوی اسلامی این است (خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۶/۲)</p>
<p>۳۵</p> <p>ستاره برجسته میدان مجاهدت</p>	<p>در سیل خوزستان، شهید سلیمانی و شهید ابومهدی مهندس، هر دو در کف میدان حضور داشتند... خود این حضور این دو عزیز، دو ستاره‌ی برجسته‌ی میدان مجاهدت، موجب شد که کسان زیادی، هم در این طرف، هم در آن طرف به اینها نگاه کنند و وارد بشوند (خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۵/۱۰).</p>

۸. منابع و مآخذ

۱. پایگاه اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری (www.leader.ir)
۲. فیش های موضوعی دفتر حفظ و نشر آثار آیت الله خامنه ای (khamenei.ir)
۳. آسیه مهدی پور، آسیه (۱۳۹۸)، دو فصلنامه علمی دانش سیاسی، سال پانزدهم، شماره دوم، ۱۳۹۸، صص، ۵۶۶-۵۳۹.
۴. افتخاری، اصغر (۱۳۹۹)، مقاومت در اسلام، تهران: نشر اندیشه سازان نور.
۵. افتخاری، اصغر؛ حکیمی، محمد (۱۳۹۹)، پژوهش های سیاست اسلامی، سال هشتم، شماره هجدهم.
۶. اکبری، حسین (۱۳۹۷)، تقابل گفتمان مقاومت و گفتمان نظام سلطه. تهران: انتشارات دانشگاه امام حسین علیه السلام.
۷. خراسانی، علی (۱۳۹۹)، نقش توحید باوری در مقاومت اسلامی از دیدگاه قرآن، فصلنامه مطالعات علوم قرآن، ش ۳، صص ۱۱۹-۱۴۴.
۸. دادوند، محمد و همکاران (۱۳۹۷)، تأثیر انقلاب اسلامی بر هندسه قدرت مقاومت اسلامی در غرب آسیا، فصلنامه مطالعات سیاسی جهان اسلام. شماره بیست و پنجم.
۹. دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۷)، لغت نامه دهخدا. تهران، مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران.
۱۰. صالح اصفهانی، اصغر؛ نظامی پور، قدیر؛ کاظمی قمی، حسن؛ فرجی، ایرج (۱۳۹۹)، الگوی جبهه مقاومت از دیدگاه امام خامنه ای، فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک سال هجدهم، شماره ۸۲.
۱۱. صلح میرزایی، سعید (۱۳۹۸)، اندیشه مقاومت از منظر حضرت آیت الله خامنه ای، انتشارات انقلاب اسلامی.
۱۲. عمید، حسن (۱۳۷۴)، فرهنگ فارسی عمید، تهران، انتشارات امیرکبیر.
۱۳. عابدی جعفری، حسن و دیگران (۱۳۹۰)، تحلیل مضمون و شبکه مضامین: روشی ساده و کارآمد برای تبیین الگوهای موجود در داده های کیفی، اندیشه مدیریت راهبردی، شماره ۲.

۱۴. محمدی، حمیدرضا؛ خانی، علی (۱۳۹۹)، بازشناسی مؤلفه های مکتب شهید سلیمانی مبتنی بر بیانات امام خامنه ای (مدظله العالی)، فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج، سال بیست سوم، شماره ۸۶.
۱۵. معین، محمد (۱۳۸۸)، فرهنگ فارسی معین، تهران، انتشارات امیرکبیر.
۱۶. میرقادری، کیانی (۱۳۹۱)، بن مایه های ادبیات مقاومت در قرآن، فصلنامه مطالعات ادبی متون اسلامی، دوره ۰۱، شماره ۱.
۱۷. خبر رسای تسنیم، متن کامل وصیت نامه حاج قاسم سلیمانی، ۱۳۹۸/۱۱/۲۸.
18. King, N., Horrocks, C. (2010), Interviews in qualitative research, London: Sage

